

Kunnanhallitus (pl. Ahvenanmaa)

VUODEN 2006 PRESIDENTINVAALI: Yleiset ennakkoäänestyspaikat kunnassa ym.

Oikeusministeriö kiittää kuntia hyvin suoritetuista vuoden 2004 europarlamentti- ja kunnallisvaaleista. Seuraava yleinen vaali on tasavallan presidentin vaali, josta toimitetaan ensimmäinen vaali sunnuntaina **15.1.2006** (ennakkoäänestys kotimaassa 4.-5.1. ja 7.-10.1. ja ulkomailla 4.-7.1.) ja tarvittaessa toinen vaali sunnuntaina **29.1.2006** (ennakkoäänestys kotimaassa 18.-24.1. ja ulkomailla 18.-21.1.). Presidentinvaalin osalta ministeriö kiinnittää huomiota seuraavaan.

Oikeusministeriö pyytää kunnanhallitusta saattamaan tämän kirjeen myös keskusvaalilautakunnan tietoon. Kirje on nähtävissä myös osoitteessa www.vaalit.fi.

1. Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määrääminen

Määräämisen aikataulusta

Kunnanhallituksen on määrättävä presidentinvaalin yleiset ennakkoäänestyspaikat kunnassa ja ilmoitettava ne Väestörekisterikeskuksen pitämään äänestyspaikkarekisteriin **viimeistään perjantaina 28.10.2005**. Väestörekisterikeskus tulee kevään aikana lähettämään kuntien keskusvaalilautakunnille yksityiskohtaiset ohjeet siitä, mitä tietoja kustakin ennakkoäänestyspaikasta ilmoitetaan ja miten ilmoitus tehdään. Oikeusministeriö painottaa, että vaikka vaalilain (714/1998) 9 §:n mukainen viimeinen määräpäivä ilmoittaa yleiset ennakkoäänestyspaikat on perjantai 25.11.2005 (51. päivä ennen vaalipäivää), **ilmoitukset tulee vaalivarmuussyistä tehdä todellakin jo 28.10.2005**.

Sanottuun aikatauluun vaikuttaa se, että tässä presidentinvaalissa tullaan jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liittämään luettelo äänioikeutetun

omassa vaalipiirissä olevista ennakkoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoi-
neen. Jotta tämä massiivinen tulostusoperaatio onnistuisi hyvin, tulee ennakkoään-
estyspaikkatietojen olla lopullisia jo hyvissä ajoin ennen kuin äänioikeusrekisteri perus-
tetaan 51.- 46. päivinä ennen vaalipäivää. Siksi on ehdottoman tärkeää, että äänestys-
paikkarekisteri on sisällöllisesti valmis jo 4.11.2005.

Ennakkoäänestyspaikkojen määräämisen perusteista

Yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja määrättäessä tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

Presidentinvaalissa ennakkoäänestys on vilkasta

Presidentinvaalissa sekä äänestysvilkkkaus että myös ennakkoon äänestävien suhteel-
linen osuus kaikista äänestäneistä on ollut perinteisesti huomattavasti korkeampia
kuin muissa vaaleissa. Esimerkki: Kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ää-
nesti vuoden 2004 kunnallisvaaleissa yhteensä noin 916 000 henkilöä ja vuoden 2000
presidentinvaalissa 1. kierroksella noin 1 295 000 ja 2. kierroksella noin 1 428 000
henkilöä. Presidentinvaalissa ennakkoäänestäjiä saattaa siis olla liikkeellä jopa noin
50 % enemmän kuin kunnallisvaaleissa. Tällä on keskeinen merkitys ennakkoään-
estyspaikkojen määrään, tiloihin ja vaalitoimitsijoiden määrään.

Ennakkoäänestyspaikkoja oltava riittävästi

Kunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja on
kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon ää-
nestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää.

Missä ennakkoäänestyspaikan tulisi sijaita?

Ennakkoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on
helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä tapa on sijoittaa ennakko-
äänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Ennakko-
äänestyspaikan on myös oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdol-
lisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät sinne mieluusti tulevat.
Viimeisimmissä vaaleissa hyviä kokemuksia on mm.

- postikonttoreista,
- kirjastoista,
- erilaisten liike- tai kauppakeskusten aulatiloista,
- kunnantaloista ja muista kunnan virastoista,
- eri oppilaitoksista,
- kunnan palvelukeskuksista ja
- yhteis palvelupisteistä sekä
- liikkuvista äänestyspaikoista eli äänestysbusseista ja yhteysaluksista tai vastaavista.

Mahdollisimman pysyvät ennakkoäänestyspaikat

Ennakkoäänestyspaikkojen tulisi vaalista toiseen olla mahdollisimman pysyviä, kos-
ka sillä tavoin edistetään sitä, että äänestäjät tietävät ja muistavat, missä äänestys-
paikka on. Ennakkoäänestyspaikkojen jatkuva muuttelu saattaa aiheuttaa äänioikeu-
tetuissa epätietoisuutta siitä, missä äänioikeuttaan voi käyttää. Paikkoja on hyvä lisä-
tää, mutta niiden lopettaminen tai siirtäminen aiheuttaa aina epätietoisuutta äänestäjien
keskuudessa.

Riittävästi tilaa ja vaalitoimitsijoita

Ennakoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten. Tilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä äänestäjän henkilöllisyyden tarkastus- ja äänestyslipun antopisteitä, äänestyskoppeja sekä äänestyksen vastaanottopisteitä. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja siten järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän. Eri-tyisesti tämä tulee koskemaan juuri presidentinvaalia, jossa äänestäjiä on paljon liikkeellä. Ruuhkat eivät välttämättä siis johdu siitä, että ennakoäänestyspaikkoja sinänsä on liian vähän, vaan siitä, että ennakoäänestyspaikat on sijoitettu sellaisiin tiloihin, joihin mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä. Äänestystoimituksessahan aikaa ei vie äänestäjän äänestyskopissa käynti, vaan sen jälkeinen vaalitoimitsijan kanssa asiointi (vaalitoimitsija leimaa äänestyslipun, lippu suljetaan vaalikuoreen, vaalikuori ja lähetekirje suljetaan lähetekuoreen sekä äänioikeusrekisteriin tehdään merkintä siitä, että äänestäjä on äänestänyt). Kuntien tuleekin jatkossa huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kannalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti.

Tehokas tiedotus

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa kuulutuksin, kadunvarsimainostelineisiin kiinnitettävillä julisteilla, sanomalehti-ilmoittelulla, sanomalehtijutuilla, joka kotiin jaettavilla tiedotteilla, kunnan kotisivuilla jne. Paikallislehtiin ja –radioihin tulisi lähettää luettelo ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Kuten edellä mainittiin, oikeusministeriön tarkoituksena on ensimmäistä kertaa liittää äänestäjille lähetettäviin ilmoituskortteihin luettelo äänestäjän oman vaalipiirin alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista. Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin.

Vammaisten huomioon ottaminen

Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten ennakoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan olisi esimerkiksi vammaisten käyttämille kulkuvälineille pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävillä on esteetön pääsy äänestystilaan. Pyörätuolia käyttäviä varten tulisi myös olla äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Miten liikkuva ennakoäänestyspaikka käytännössä toteutetaan?

Liikkuva ennakoäänestyspaikka voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti: rakennetaan äänestystila bussiin tai vastaavaan kulkuneuvoon, suunnitellaan päivittäinen reitti kellonaikoinen, tiedotetaan tehokkaasti bussin pysähdyspaikoista ja aikatauluista, toteutetaan reitti ja suoritetaan äänestys. On huomattava, että bussin jokainen pysähdyspaikka on ilmoitettava osoitteineen ja kellonaikoinen VRK:n pitämään äänestyspaikkarekisteriin, joka myös näkyy mm. oikeusministeriön vaalit.fi –sivuilla.

Ennakkoäänestyspaikkoina käytettävät postikonttorit

Edellisten vaalien tapaan oikeusministeriö ja Suomen Posti Oyj ovat tehneet puitesopimuksen siitä, että Posti tarjoaa konttoreitaan kuntien käytettäväksi ennakkoäänestyspaikkoina vuoden 2006 presidentinvaalissa. Sopimus ja siis mahdollisuus käyttää postikonttoreita ennakkoäänestyspaikkoina koskee vain niitä 140 kuntaa, joissa on Postin omia konttoreita. Ennakkoäänestyspaikoiksi tarjottavia posteja on yhteensä 242.

Tämän kirjeen liitteenä on lueteltu ne kunnat, joita puitesopimus ja Postin tarjous koskee. Kukin kunta päättää itsenäisesti, käyttääkö se postikonttoreita ennakkoäänestyspaikkoina vai hoitaako se ennakkoäänestyksen kunnassa joissain muissa paikoissa. Postin asianomainen myyntihenkilöstö ottaa kuntiin yhteyttä viimeistään elokuun 2005 aikana.

Käytännön toimenpiteet kunnissa (aikataulu)

- 1) Väestörekisterikeskus lähettää toukokuussa 2005 keskusvaalilautakunnalle kirjeen, joka sisältää presidentinvaalia koskevan otteen ennakkoäänestyspaikkarekisteristä ja ohjeet otteen palauttamisesta. Otteeseen on pohjatiedoiksi otettu kunnallisvaalien paikkatiedot muutettuna siten, että siinä ovat presidentinvaalin vastaavat päivämäärät ja aukioloajat. Kunta palauttaa otteen VRK:lle hyväksymismerkinnöin **viimeistään 28.10.2005**.
- 2) Kunnan ja Postin on tehtävä sopimus postikonttoreiden käyttämisestä ennakkoäänestyspaikkoina **viimeistään 30.9.2005**. Tämä siis koskee vain niitä 140 kuntaa, joille Posti tarjoaa konttoreitaan käytettäväksi.
- 3) Kunnanhallituksen on tehtävä päätös kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista **viimeistään 21.10.2005**. Sen jälkeen on vielä viikko aikaa ilmoittaa päätöksestä VRK:lle (ks. toimenpide 1). Päätöksestä tulee käydä ilmi jokaisen ennakkoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite ja päivittäinen aukioloaika. On huomattava, että jokaiselle ennakkoäänestyspaikalle on ehdottomasti annettava joku nimi, josta paikka voidaan helposti tunnistaa, esim. ”Vallilan posti”, ”Kunnantalo” tai ”Varissuon kirjasto”. Nimeksi ei kelpaa pelkästään esim. ”Postikonttori 00520”. Liikkuvan ennakkoäänestyspaikan (esim. bussin) merkitsemistapaa muutetaan viime vuoden vaaleista seuraavasti: Paikan nimeksi merkitään nyt esim. ”Äänestysbussi” ja sen alle bussin kaikki pysähdyspaikat ja kellonajat. Tarkemmat ohjeet em. VRK:n kirjeessä.
- 4) Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että sille 28.10.2005 mennessä ilmoitetut tiedot siirretään vaalitietojärjestelmän äänestyspaikkarekisteriin siten, että **viimeistään perjantaina 4.11.2005 rekisterissä olevat tiedot ovat lopullisia** eikä niitä enää voi muuttaa vuoden 2006 presidentinvaaliin. VRK voi vielä ennen 4.11.2005 tarvittaessa tarkistuttaa kunnalla äänestyspaikkarekisterin tietoja.
- 5) Kunnan keskusvaalilautakunta määrää **viimeistään 15.12.2005** vaalitoimitsijat kunnan yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijoiksi postikonttoreihin määrätään Postin esittämät henkilöt.
- 6) Presidentinvaalin ensimmäisen vaalin ennakkoäänestys toimitetaan **4.-5. ja 7.-10.1.2006**. Toisen vaalin ennakkoäänestys toimitetaan **18.-24.1.2006**.
- 7) Posti lähettää postikonttoreita käyttäneelle kunnalle laskun ja kunta maksaa sen eräpäivään mennessä.

2. Vaaliohjeet ja vaalimateriaali

Oikeusministeriön toimeksiannosta Itella Oy (entinen Atkos Oy) jakaa lokakuun 2005 alussa keskusvaalilautakunnille seuraavat oikeusministeriön vaaliohjeet:

Nro	Nimi
1	Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
2	Vaalilautakunnan tehtävät
3	Ennakkoäänestys laitoksessa ja kotiaäänestys
4	Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa

TietoEnator puolestaan jakaa kaikille keskusvaalilautakunnalle samoihin aikoihin seuraavat VAT-ohjeet:

Nro	Nimi
1	Äänioikeusrekisterin käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
3	Äänioikeusrekisterin käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle
5	Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
7	Tietoliikenneohje

Keskusvaalilautakunnan on jaettava vaaliohjeet hyvissä ajoin ennen vaaleja asianomaisille kunnan muille vaaliviranomaisille. Vaaliohjeita nro 4 ja VAT-ohjeita nro 3 ei kuitenkaan tarvitse toimittaa ennakkoäänestyspaikkoina oleville postikonttoreille, koska oikeusministeriö toimittaa ohjeet sinne suoraan.

Mahdolliset vaaliohjeiden lisätilaukset tulee tehdä Itella Oy:lle ja VAT-ohjeiden lisätilaukset TietoEnatorille.

Vaalimateriaali (äänestysliput, kuoret, lomakkeet, sinetit) jaetaan keskusvaalilautakunnille lokakuun lopun ja joulukuun alun välisenä aikana.

3. Vaalitietojärjestelmän käyttö

Vaalitietojärjestelmä (VAT) on viime vuoden vaalien tapaan kaikkien keskusvaalilautakuntien käytössä. Käyttö on siis paitsi vapaaehtoista, myös maksutonta. Mikäli keskusvaalilautakunta haluaa käyttää vaalitietojärjestelmää myös presidentinvaalissa, siitä ei tarvitse erikseen ilmoittaa mihinkään.

TietoEnator lähettää kullekin keskusvaalilautakunnalle yhdessä VAT-käyttöohjeiden kanssa (lokakuun alussa) ns. teknisen otteen, josta näkyvät kunnan sillä hetkellä tiedossa olevat käyttäjätunnukset, ip-osoitteet ja yhteyshenkilöt. Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava ote ja ilmoitettava mahdollisista muutoksista osoitteeseen vaali.palvelu@tietoenator.com.

Kunnallisvaaleissa vain neljä Manner-Suomen keskusvaalilautakuntaa ei käyttänyt äänioikeusrekisteriä ja seitsemän kuntaa ei käyttänyt tuloslaskentajärjestelmää. Mikäli nämä kunnat haluavat käyttää vaalitietojärjestelmää nyt presidentinvaalissa, niiden tulisi ilmoittaa asiasta **viimeistään 30.9.2005** edellisessä kappaleessa mainittuun sähköpostiosoitteeseen, mistä saa myös lisätietoja VAT:in käytöstä.

4. Vaaliurnat

Keskusvaalilautakuntaa pyydetään ilmoittamaan oikeusministeriölle **viimeistään 7.10.2005**

- kunnassa tarvittavien uusien vaaliurnien lukumäärä ja

- kunnassa olevien ylimääräisten ja käyttökuntoisten vaaliurnien lukumäärä.

Ilmoitukset tehdään Terttu Belgasemille, telefax (09) 1606 7750 tai sähköpostilla terttu.belgasem@om.fi.

Viime vuoden vaalien tapaan ylimääräiset vaaliurnat tullaan ottamaan käyttöön siten, että niiden kuntien keskusvaalilautakunnat, joilla on käyttökuntoisia ylimääräisiä vaaliurnia, toimittavat niitä oikeusministeriön tarkempien ohjeiden mukaan sellaisten kuntien keskusvaalilautakunnille, joilta urnia puuttuu. Urnat lähetetään ministeriön kustannuksella.

5. Syksyn aikataulu

Seuraavassa luettelo syksyn tärkeistä määräpäivistä:

3.–10.10.2005: Vaaliohjeet ja VAT-ohjeet jaetaan keskusvaalilautakunnille.

12.10. Vaalitietojärjestelmän koulutuskanta avataan ja harjoittelu voidaan aloittaa.

21.10. Kunnanhallituksen viimeistään tehtävä päätökset kotimaan yleisistä ennakoäänestyspaikoista.

24.10.-2.12. Vaaliasiakirjat jaetaan keskusvaalilautakunnille.

28.10. Kunnan viimeistään ilmoitettava kaikkien kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen tiedot Väestörekisterikeskukselle.

4.11. Ennakoäänestyspaikkarekisteri valmis ja muuttamaton.

25.11. Äänioikeusrekisterin tietojen määräytymispäivä.

6. Keskusvaalilautakunnan sähköpostiosoitteiden päivitys

Oikeusministeriö pyytää keskusvaalilautakuntaa ilmoittamaan oikeusministeriölle käyttämänsä sähköpostiosoitteen. Osoite voi olla joko lautakunnan osoite taikka sihteerin tai puheenjohtajan oma henkilökohtainen osoite. Oleellista on, että ministeriö voi lähettää lautakunnalle sähköpostia kiireellisissä tapauksissa. Sähköpostiosoitteet tulee ilmoittaa **viimeistään 17.6.2005** sähköpostilla osoitteeseen vaalit@om.fi. Mikäli keskusvaalilautakunta ei käytä sähköpostia, siitäkin tulee ehdottomasti ilmoittaa ministeriöön Terttu Belgasemille.

7. Muuta

Oikeusministeriö ei järjestä vaalikoulutusta presidentinvaalia varten. Keskusvaalilautakunta tarvittaessa kouluttaa, opastaa ja neuvoo kunnan muita vaaliviranomaisia (vaalilautakunnat, vaalitoimikunnat ja yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijat), jotta nämä suoriutuvat heille kuuluvista tehtävistä.

Lisätietoja vaaleihin liittyvistä kysymyksistä antavat

- www.vaalit.fi sekä

-vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. (09) 1606 7572, arto.jaaskelainen@om.fi,

-osastosihteeri Terttu Belgasem, puh. (09) 1606 7563, terttu.belgasem@om.fi,

-VAT-asiat: ylitarkastaja Iris Karhuketo, puh. 050 307 0749, iris.karhuketo@om.fi,

-VAT-asiat: ylitarkastaja Jukka Leino, puh. 050 515 1525, jukka.leino@om.fi.

Oikeusministeri

Johannes Koskinen

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

LIITTEET:

- 1) Eräitä määräaikoja vuoden 2006 presidentinvaalissa. Lähetetään kaikille kunnille.
- 2) Suomen Posti Oyj:n ennakkoäänestyspaikoiksi tarjoamat postikonttorit. Tämä liite lähetetään vain niille 140:lle kunnalle, joita tarjous koskee.
- 3) Malli kunnan ja Suomen Posti Oyj:n väliseksi sopimukseksi ennakkoäänestyksen järjestämisestä postikonttoreissa vuoden 2006 presidentinvaalissa. Tämä liite lähetetään vain niille 140:lle kunnalle, joita tarjous koskee.

TIEDOKSI (kirje ja liite 1):

Vaalipiirilautakuntien 1. sihteerit
Väestörekisterikeskus / Timo Korhonen
Suomen Kuntaliitto / Heikki Harjula
Tieto Enator Oyj / Joe Niva
Suomen Posti Oyj / Risto Puranen
Edita Oyj / Lauri Hyytiäinen